

K problematice kontroly metadat a převodu dokumentů do výstupního datového formátu u veřejnoprávních původců vedoucích spisovou službu v elektronických systémech spisové služby s ohledem na vývoj legislativy.

Rozbor ustanovení zákona č. 499/2004 Sb. a jeho prováděcích vyhlášek

Zákon č. 499/2004, o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005 poprvé kodifikoval vedení spisové služby včetně její digitální podoby, avšak bez podrobnějších ustanovení.¹ Jeho prováděcí právní předpis, **vyhláška č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, účinná od 1. ledna 2005** (v případě tzv. rejstříků od 1. ledna 2006) stanovoval, že dokumenty skartačního znaku „A“ se vyhotovují na „*trvanlivém papíru určeném pro dokumenty*“² a podací deníky i rejstříky k nim mohou sice být vedeny v digitální podobě, ale „s možností tisku“³ Ukládání dokumentů v digitální podobě mělo být realizováno „*na technických nosičích dat*“ ve spisu v případě vyhotovení vyřízení dokumentu.⁴ Obecně bylo v případě ukládání odkázáno na zvláštní právní předpis, vyhlášku č. 496/2004 Sb., o elektronických podatelkách; toto ustanovení fakticky nebylo možné použít s výjimkou odeslaných datových zpráv.⁵ Ustanovení týkající se datových formátů vyžadovalo pro dokumenty skartačních znaků „A“ a „V“ formát, který dokumentu „*zaručí jeho neměnnost a umožní jeho následné čtení.*“ V opačném případě následoval opět požadavek převodu do „*analogové formy odpovídající době jejich vyřízení*“ s „*náležitostí originálu*“ nejpozději před zařazením do skartačního řízení. Toto ustanovení se vztahovalo i na doručené dokumenty.⁶

Teprve novela, **zákon č. 190/2009, kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinný od 1. července 2009**, přichází s povinnou spisovou službou vykonávanou „*v elektronické podobě v elektronických systémech spisové služby*“.⁷ Současně bylo určeným původcům s touto povinností nařízeno přejít na elektronickou spisovou službu nejpozději do jednoho roku a v případě, že nevykonávaly elektronickou evidenci dokumentů, přejít na ni do půl roku.⁸

Všechny dokumenty v digitální podobě určené ke skartačnímu řízení musely být opatřeny metadaty podle národního standardu pro elektronické systémy spisové služby. V opačném případě bylo požadováno po uzavření spisu jejich převedení do analogové podoby.⁹ Přejícná ustanovení ovšem obsahovala tříleté přechodné období, během něhož musely být spisové řády a elektronické systémy spisové služby uvedeny do souladu se zákonem a všechny dokumenty určené ke skartačnímu řízení převáděny do analogové

¹ § 63 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. ledna 2005 „*Spisová služba se vykonává písemnou formou nebo elektronickou formou za použití výpočetní techniky.*“

² § 5 odst. 1 vyhlášky č. 646/2004 Sb.

³ § 2 odst. 3 a 8 vyhlášky č. 646/2004 Sb.

⁴ § 4 odst. 5 vyhlášky č. 646/2004 Sb.

⁵ § 3 odst. 1 vyhlášky č. 496/2004 Sb. „*Odesílaná datová zpráva se v elektronické podatelně ukládá do úložiště vypravených datových zpráv ve tvaru, ve kterém byla odeslána. Je-li k datové zprávě připojen uznávaný elektronický podpis oprávněného zaměstnance orgánu veřejné moci a jeho kvalifikovaný certifikát nebo uznávaná elektronická značka orgánu veřejné moci a její kvalifikovaný systémový certifikát, ukládají se spolu s datovou zprávou.*“

⁶ § 8 odst. 8 vyhlášky č. 646/2004 Sb.

⁷ § 63 odst. 3 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. července 2009. Toto ustanovení je díky chybnému začlenění přímo do zákona č. 499/2004 Sb. pokládáno za neústavní (pravá retroaktivita). Srv. stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy dostupné na WWW <www.atre.cz/aktuality/stahni/id/117>

⁸ § 63 odst. 4 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. července 2009

⁹ § 13 odst. 5 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. července 2009

podoby.¹⁰ Prováděcí právní předpis, **vyhláška č. 191/2009, o podrobnostech výkonu spisové služby, účinná od 1. července 2009**, upřesňovala problematiku převodu do analogové podoby: „*Dokument v digitální podobě, popřípadě spis v digitální podobě, se považuje za úplný, je-li opatřen metadaty stanovenými v národním standardu pro elektronické systémy spisové služby. Původce, pokud je to možné, neúplný dokument v digitální podobě doplní o metadata, nebo ho převede do analogové podoby odpovídající datu jeho vyřízení a opatří ho náležitostmi stanovenými v § 5 odst. 3 písm. a) a § 11 odst. 2 a 3, a to současně s vyřízením dokumentu, nebo uzavřením spisu. Záznam o převodu do analogové podoby vyznačí původce do evidence dokumentů.*“¹¹ Uvedenými náležitostmi byly jednoznačný identifikátor dokumentu, záznam o způsobu vyřízení, spisový znak, skartační znak a skartační lhůta, popřípadě rok zařazení dokumentu do skartačního řízení. Vyhláška dále stanovovala tříleté přechodné období, po které se tento postup měl používat pouze pro ukládání dokumentů se skartačními znaky „A“ a „V“.¹² Poprvé byly stanoveny tzv. výstupní datové formáty s ohledem na dlouhodobé ukládání. V těchto datových formátech měl být dokument ukládán v elektronické spisovně a předáván do digitálního archivu,¹³ ovšem až při zařazení do skartačního řízení.¹⁴ Pro metadata byl stanoven výstupní formát dle schématu XML uvedeného v příloze národního standardu pro elektronické systémy spisové služby (bez konkretizace přílohy).¹⁵

Ještě před ukončením tříletého přechodného období byl přijat **zákon č. 167/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinný od 1. července 2012**. Vzhledem k tomu, že změny, které se promítly do ustanovení o spisové službě, již nebyly zásadního charakteru, nestanovila novela žádné přechodné období. Na rozdíl od předchozí úpravy zůstala zachována možnost převodu dokumentu do analogové podoby pouze pro původce, kteří nevedou spisovou službu v elektronické podobě.¹⁶ **Vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, účinná od 1. srpna 2012** stanovuje povinnost doplnit základní metadata a zajistit případný převod do výstupního datového formátu v okamžiku vyřízení dokumentu nebo uzavření spisu.¹⁷ Současně došlo ke stanovení podrobností postupu pro skartační řízení a předávání takto vybraných dokumentů do digitálního archivu. Pokud byl dokument evidován v elektronickém systému spisové služby, musel původce seznam pro skartační řízení vytvořit z této evidence ve formě dle přílohy 1 národního standardu pro elektronické systémy spisové služby¹⁸ a následně měl dokumenty vybrané za archiválie předávat opět ve tvaru dle přílohy 1.¹⁹ Dokumenty vybrané za archiválie byl původce do digitálního archivu povinen předat ve tvaru podle přílohy 1 národního standardu pro elektronické systémy spisové služby²⁰ a v datovém formátu pro předávání do digitálního archivu.²¹

¹⁰ Čl. II bod 2 a 3 zákona č. 190/2004 Sb. účinného od 1. července 2009

¹¹ § 16 odst. 4 vyhlášky č. 191/2004 Sb.

¹² § 22 vyhlášky č. 191/2004 Sb.

¹³ § 20 vyhlášky č. 191/2004 Sb.

¹⁴ § 17 odst. 2 vyhlášky č. 191/2004 Sb.

¹⁵ § 20 odst. 7 vyhlášky č. 191/2004 Sb.

¹⁶ § 13 odst. 5 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. července 2012

¹⁷ § 19 odst. 2 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. srpna 2012

¹⁸ § 20 odst. 5 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. srpna 2012

¹⁹ § 21 odst. 7 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. srpna 2012

²⁰ § 21 odst. 4 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. srpna 2012

²¹ § 23 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. srpna 2012

Náhradu chybné citace přílohy 1 národního standardu pro elektronické systémy spisové služby za správnou citaci přílohy 2 a 3 odstranila novela vyhlášky č. 259/2012 Sb. s účinností od 1. ledna 2015. V rámci metodické pomoci však byli na tento problém dodavatelé systémů i původci upozorňováni. Celý postup skartačního řízení a předávání dokumentů byl upřesněn podle praxe: původce zašle jako přílohu ke skartačnímu návrhu datové balíčky dle přílohy 2 a 3 národního standardu pro elektronické systémy spisové služby (bez komponent)²², příslušný archiv mu vrátí seznam dle přílohy 4 standardu,²³ který původce ve svém elektronickém systému spisové služby zpracuje a digitálnímu archivu předá dokumenty vybrané za archiválie ve tvaru dle přílohy 2 a 3.²⁴ Digitální archiv následně potvrdí převzetí seznamem dle přílohy 4 obsahující identifikátory digitálního archivu.²⁵

Současně byl poslední novelou vyhlášky č. 259/2012 Sb. konkretizován požadavek zákona²⁶ na předávání spisového a skartačního plánu prostřednictvím přílohy 5 národního standardu pro elektronické systémy spisové služby.²⁷

Shrnutí rozboru

Do 30. června 2009 se v zásadě předpokládalo, že dokumenty skartačních znaků „A“ a „V“, podací deníky a rejstříky k nim budou ukládány v listinné podobě. Pro uložení těchto dokumentů (pouze) v digitální podobě byla vyžadována neměnnost dokumentu a možnost následného čtení, což může být v určitých případech v přímém rozporu s datovými formáty vhodnými pro dlouhodobé ukládání. Vlastní dokument skartačního znaku „A“ musel původce vyhotovit na trvanlivém papíře, postup uložení těchto dokumentů v digitální podobě byl stanoven zcela nevhodně, na technickém médiu v analogovém spisu.

Od 1. července 2009 do 30. června 2012 již platná právní úprava vyžadovala doplnění metadat ve vazbě na národní standard pro elektronické systémy spisové služby, ale umožňovala, pokud doplnění nebylo možné, vytvoření analogové kopie s právními účinky stejnopisu. Vyhláška současně omezila tuto povinnost pouze na dokumenty se skartačními znaky „A“ a „V“. Ustanovení o třiletém přechodném období (do 30. června 2012), kdy elektronické systémy spisové služby ani výkon spisové služby nemusely splňovat zákon ani jeho prováděcí právní předpisy, celou právní úpravu relativizovalo. Teprve od 1. srpna 2012 (účinnost vyhlášky č. 259/2012 Sb.) je možné hovořit o výkonu spisové služby plně podle zákona. Vyhláškou č. 259/2012 Sb. byl stanoven postup skartačního řízení dokumentů evidovaných v elektronických systémech spisové služby a postup předávání vybraných dokumentů do digitálního archivu, nicméně chybně bylo odkázáno na nevhodnou přílohu národního standardu pro elektronické systémy spisové služby. Tento nedostatek (který však byl všeobecně znám) napravila novela vyhlášky účinná od 1. ledna 2015, která také stanovila nově povinnost předávat v digitální podobě spisový a skartační plán.

Od doby účinnosti vyhlášky č. 191/2009 Sb. (1. července 2009) je zároveň vyžadováno předávat do digitálního archivu dokumenty vybrané za archiválie ve výstupním datovém formátu s metadaty dle přílohy národního standardu pro elektronické systémy spisové služby (dle libovolné přílohy: 1.7.2009-31.7.2012; dle přílohy 1: 1.8.2012-31.12.2014; dle přílohy 2 a 3: od 1.1.2015). Tato povinnost se vztahuje k realizovanému skartačnímu řízení, nikoli k době vzniku nebo vyřízení dokumentu.

Zpracoval: Ing. Miroslav Kunt

²² § 20 odst. 5 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. ledna 2015

²³ § 21 odst. 7 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. ledna 2015

²⁴ § 21 odst. 4 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. ledna 2015

²⁵ § 21 odst. 7 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. ledna 2015

²⁶ § 66 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb. účinného od 1. července 2009

²⁷ § 15 odst. 6 vyhlášky č. 259/2012 Sb. účinné od 1. ledna 2015